

Original Research / Orijinal Araştırma

Determining The Anxiety Levels Of Parents With School Children During The Covid-19 Pandemic Process

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Okul Çocuğuna Sahip Ebeveynlerin Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi

Şeyma Soyantı¹, Huriye Demet Cabar², Gözde Avcı³, İlknur Aydın Avcı⁴

Özet

Amaç: Bu çalışma, Covid-19 pandemi sürecinde okul çocuğuna sahip ebeveynlerin anksiyete düzeylerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini Şubat-Ağustos 2021 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden okul yaş dönemi çocuğa sahip olan ebeveynler oluşturmuştur. Araştırma 250 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında; kişisel özellikler bilgi formu, ebeveynlerin çocuklarının sağlığı ile ilgili düşüncelerine yönelik bilgi formu ve koronavirus anksiyete ölçeği kısa formu kullanılmış ve katılımcılara Google Form aracılığıyla ulaşılmıştır. Veriler SPSS 26 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce Sinop Üniversitesi Etik Kurulu'na başvurulmuş ve etik onay alınmıştır. **Bulgular:** Ebeveynlerin yaş ortalaması 35.95±6.56(22-57) olup %60.6'sı (n=201) kadın, %39.4'ü (n=49) erkektir. Ebeveynlerin %45.2'si (n=113) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Ebeveynlerin koronavirus anksiyete ölçeği puan ortalaması 7.51±3.10(0-20) çıkmıştır. Ebeveynlerin okul yaş dönemi çocuklarının sağlığına yönelik anksiyete puan ortalaması 7.06±2.99(0-10) bulunmuştur. İlkokul eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin ve Covid-19 pandemi sürecinde çocuğu ile ilgilenirken zorluk yaşayan, çocuğunun uyku düzeni bozulan, çocuğunun gelişimi olumsuz etkilenen, çocuğunun beslenme düzeni bozulan, çocuğunun kaygısı artan ebeveynlerin koronavirus anksiyete seviyesi istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha yüksek bulunmuştur (p<0.05). **Sonuç ve Öneriler:** Okul çocuğuna sahip ebeveynlerin Covid-19 anksiyeteleri yüksek, çocuklarının sağlığına yönelik anksiyeteleri yüksek düzeyde çıkmıştır. Okul çocuğuna sahip ebeveynlerin koronavirus anksiyeteleri arttıkça çocuğunun sağlığına yönelik anksiyeteleri de artmaktadır.

Key words: Covid-19 Pandemisi, Ebeveyn, Okul çocuğu, Çocuk Sağlığı, Anksiyete

Abstract

Aim: This study was planned to determine the anxiety levels of parents who have school children during the Covid-19 pandemic process. **Method:** The universe of this descriptive study consisted of parents who had school-age children who agreed to participate in the study between February and August 2021. The research was conducted with 250 parents. Participants were reached via google form by using personal characteristics information form, information form about parents' thoughts about their children's health, and short form of coronavirus anxiety scale. The data were evaluated using the SPSS 26 package program. Before starting the research, Sinop University Ethics Committee was consulted and ethical approval was obtained. **Results:** The average age of the parents was 35.95±6.56 (22-57) years, 60.6% (n=201) of them were female and 39.4% (n=49) were male. 45.2% of the parents (n=113) have a university or higher education level. The average score of the parents on the coronavirus anxiety scale was 7.51±3.10 (0-20), and their Covid-19 anxiety symptoms was at a low level. The mean anxiety score of the parents for the health of their school-age children was 7.06±2.99(0-10), and it was found that their anxiety about their children's health was at a high level. Coronavirus anxiety of parents with primary school education was found to be statistically significantly higher. Coronavirus anxiety was found to be higher for parents who had difficulties in dealing with their child, whose child's sleep pattern was disturbed, whose child's development was adversely affected, whose child's diet was disturbed, and whose child's anxiety increased (p<0.05). **Conclusions and Suggestions:** The Covid-19 anxiety of parents with school children was low and their anxiety about their children's health was high. As the coronavirus anxiety of parents with school children increases, their anxiety about their child's health also increases.

Anahtar kelimeler: Covid-19 Pandemic, Parent, Schoolchild, Child Health, Anxiety

Geliş tarihi / Received: 27.01.2022 Kabul tarihi / Accepted: 08.09.2022

¹Sinop Üniversitesi / Türkiye

²Sinop Üniversitesi / Türkiye

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Türkiye

⁴Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi / Türkiye

Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Şeyma Soyantı, Sinop Üniversitesi, Türkiye
seymasoyanitt@gmail.com

Soyantı S, Cabar HD, Avcı G, Aydın Avcı I. Determining The Anxiety Levels Of Parents With School Children During The Covid-19 Pandemic Process. TJFMPC, 2022;16(4): 660-669

DOI: 10.21763/tjfm.1063851

Giriş

Covid-19, SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu oldukça bulaşıcı ancak önlenilebilir bir hastalıktır.¹ Küresel bir afet olarak tanımlanan Covid-19 pandemisi bireylerin yaşamlarını doğrudan etkileyen ve tüm bireylerde, ailelerin günlük rutininde değişimler meydana getiren bir süreci meydana getirmiştir.^{1,2,3} Bu süreçte ev ve iş hayatı arasında dengenin değişmesi, sosyal yaşamın kısıtlanması, iş ortamının farklılaşması, stres, korku ve belirsizliklerin artması, daha kaygılı ve gergin olma gibi değişiklikler görülmüştür.³ Bununla birlikte tüm ailenin evde olduğu bir düzen meydana gelmesi hem ebeveynlerin hem de çocukların fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerinde farklı etkilere sebep olabilmektedir.² Afetler sırasında ek bir bakım yükü hisseden bakım verenlerde anksiyete durumu artabilmektedir.¹

İlkokul öğrencilerinin ebeveynleri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin ve ebeveynlerin Covid-19 sürecinde korkulu-kaygılı hissettikleri ve ebeveynlerin bu süreci yönetmekte zorlandıkları belirlenmiştir.⁴ Sistematik inceleme yapılan bir çalışmada salgınların ebeveynlerde şiddetli anksiyeteye ve depresyona yol açtığı bulunmuştur.⁵ Bir başka çalışmada ebeveynlerin %63.5'inin Covid-19 salgını nedeni ile yüksek düzeyde travma sonrası stres bozukluğu gösterdiği sonucu bulunmuştur.⁶ Covid-19 pandemisinde adolesan yaş döneminde çocuğu olan 50 ergen ebeveyni ile yapılan nitel bir çalışmada ise ebeveynlerin bir kısmının kendini tedirgin ve endişeli hissettiği, korktuğu, karamsarlık ve umutsuzluk yaşadığı belirlenmiştir.³ Çocukların pandemi sürecini sağlıklı olarak geçirebilmesi ebeveynlerin ruh sağlığını koruması ile yakından ilişkilidir. Salgın nedeni ile çocukların kendi ve ailesi için kaygı yaşamaları olağan bir durumdur.⁷ Okulların çevrimiçi eğitime geçmesi ile zamanının tamamını evde geçiren çocuklar ebeveynlerinin gözetiminde kalmaktadır. Bu süreçte ruh sağlığı iyi olmayan ebeveynlerin çocuklarının da ruh sağlığının olumsuz olarak etkilenmesi olası bir durumdur.⁸ Ebeveynlerin abartılı panik hissi çocukların ruh sağlığı için olumsuz etkiler meydana getirebilir.⁹ Evde panik bir durumda hareket halinde olan bir ebeveyn, çocuğu üzerinde önemli derecede kaygı oluşturabilir.⁷ Kaygı bulaşıcı bir duygu olduğundan ebeveynin endişesi çocuğa geçerek çocuk üzerindeki endişe daha da artabilmektedir.^{10,11} Yapılan bir çalışmada Covid-19 sürecinde yüksek düzeyde depresyon ve kaygı bildiren ebeveynlerin çocuklarında daha yüksek düzeyde stres seviyesi olduğu görülmüştür.¹ Bir başka çalışmada ise Covid-19 pandemi sürecinde ebeveynin yaşadığı anksiyete ve stres ile çocuğun anksiyetesi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.¹² Bu dönemde çocuklarda depresyon ve öfke gibi davranışların, anksiyetenin ve çevrimiçi dersler haricinde ekran başında geçirilen sürenin arttığı belirlenmiştir.^{13,14,15} Aynı zamanda fiziksel aktivitenin azaldığı, buna bağlı olarak internet ve bilgisayar kullanımının arttığı, uyku bozukluklarının, sinirlilik ve dikkat dağınıklığının görülebildiği de ifade edilmektedir.^{8,15,16,17} Okul çağındaki çocuklarda huzursuzluk, psikosomatik şikâyetler, saldırganlık, sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınma, odaklanmada zorluk, sosyal çekilme, uyku sorunları gibi davranışlar da gözlemlenebilmektedir.¹⁸ Psikolojik sağlığı olumsuz etkileyen anksiyetenin belirlenmesi çocuk sağlığını etkileyen ebeveyn sağlığı yönünden alınacak önlemler bakımından önemlidir. Literatürde yer alan çalışmalarda da Covid-19 pandemi sürecinin çocuk sağlığı üzerine etkileri incelenmiş ancak pandemi sürecinde ebeveynlerin okul yaş döneminde çocukların sağlıklarına yönelik anksiyetelerinin belirlenmesiyle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.^{14,15,16,17} Okul yaş dönemi çocukların gelişimi için çok önemli bir dönemdir. Bu dönemde meydana gelen olumsuz değişiklikler sadece çocuğu değil aynı zamanda aileyi ve toplumun geleceğini de etkileyebilmektedir. Bu yüzden ebeveynlerin okul yaş dönemi çocuklarının sağlığına yönelik anksiyetelerinin belirlenmesi risk altındaki çocukların saptanması bakımından da önemlidir.

Bu çalışma, Covid-19 pandemi sürecinde okul çocuğuna sahip ebeveynlerin anksiyete düzeylerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü: Bu çalışma ilişki arayan tanımlayıcı araştırma ilkelerine uygun olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Türkiye'de sosyal medya ortamında yapılan duyurularla araştırmanın amacı ve tanıtımı yapılmış, çalışmanın linki paylaşılmış ve çalışma okul yaş dönemi çocuğa sahip olan ebeveynlerle 15 Şubat 2021-15 Ağustos 2021 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmaya okul yaş dönemi çocuğa sahip olan ebeveynler dâhil edilmiştir. Çalışma ile ilgili sosyal medya ortamında yapılan duyurulara istinaden araştırmaya katılmayı 300 ebeveyn kabul etmiştir. Hoşgör ve ark., (2020)'nın çalışması kaynak alınarak yapılan G-power analizinden,

örneklem 250 kişi olarak belirlenmiştir.¹⁹ Bu doğrultuda veri toplama formunda hata tespit edilmeyen değerlendirme kapsamına alınan okul yaş grubu çocuğu olan ebeveynler ile çalışma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Yöntemi ve Araçları: Araştırmanın verileri Kişisel Özellikler Bilgi Formu, Ebeveynlerin Çocuklarının Sağlığı ile İlgili Düşüncelerine Yönelik Bilgi Formu ve Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Kısa Formu Google Form kullanılarak çevrimiçi ortamda toplandı.

Kişisel Özellikler Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, aile tipi, çocuk sayısı, okul yaş dönemi çocuğun/çocukların eğitim düzeyi ve okul yaş dönemi çocuğun kronik rahatsızlığına yönelik toplam dokuz soru sorulmuştur. Ebeveynlere sorulan okul yaş dönemi çocuğunun/çocuklarının eğitim düzeyinin belirlenmesine yönelik soru çoktan seçmeli bir sorudur. Birden fazla okul yaş dönemi çocuğu olan ebeveynler bu soruyu çoklu cevaplamışlardır.

Ebeveynlerin Çocuklarının Sağlığı ile İlgili Düşüncelerine Yönelik Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu; Pandemi sürecinde ebeveynin; çocuğunun sağlığı ile ilgili ne kadar anksiyete duyduğu, çocuğunun sağlığını korumaya yönelik neler yaptığı, çocuğu ile ilgilenen başka birinin olup olmadığı, çocuğu ile ilgilenirken zorluk yaşayıp yaşamadığı, çocuğunun uyku düzeninin bozulup bozulmadığı, çocuğunun gelişiminin olumsuz etkilenip etkilenmediği ve beslenme düzeninin bozulup bozulmadığı, çocuğunun kaygısının artıp artmadığı, çocuğunun okul dışı etkinlikler haricinde internette zaman geçirme süresinin artıp artmadığı ve çocuğunda dijital oyun bağımlılığı gelişip gelişmediğine yönelik toplam 14 sorudan oluşmuştur. Araştırmanın ebeveynin çocuğunun sağlığı ile ilgili ne kadar anksiyete duyduğu sorusu anlaşılması kolay 0-10 arası puanlanan görsel sayı skala şeklinde sorulmuştur. Soruların sonunda parantez bilgi olarak skalanın nasıl doldurulacağına ilişkin bilgi yer almaktadır.

Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Kısa Formu: Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Kısa Formu bireylerin pandemi sürecindeki anksiyete seviyelerini ölçmek için Lee (2020) tarafından oluşturulmuştur.²⁰ Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Biçer ve arkadaşları (2020) tarafından değerlendirilmiştir.²¹ Bu çalışmada Biçer ve arkadaşlarının (2020) uyarladığı Türkçe ölçek kullanılmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach α değeri 0,930, Türkçeye uyarlanan ölçeğin Cronbach α değeri ise 0,832'dir. Katılımcılardan 5 sorudan oluşan ölçekteki ifadeleri son 2 haftadır ne sıklıkta yaşadıklarını, 'Hiçbir zaman', 'Nadir, bir veya iki günden az', 'Birkaç gün', '7 günden fazla' ve 'Son 2 haftada neredeyse her gün' olacak şekilde cevaplamaları istenmiştir. Her soru için mümkün olan minimum puan 0 iken, maksimum puan 4'tür. Ölçek toplam 5 sorudan oluşmaktadır. Toplam puan 0 ila 20 arasında değişmektedir. 9 ve üzeri puanlar anksiyete seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir.²¹

Verilerin Toplanması: Veri toplama sürecinde çevrimiçi veri toplama yoluna başvurulmuş ve veriler farklı iletişim yolları (WhatsApp, instagram gibi) aracılığı ile toplanmıştır. Veri toplama formu Google Form dönüştürülmüş, bağlantı linki oluşturulmuş, link iletişim araçları ile paylaşılmıştır. Linke araştırmaya katılımın önemi ve kişilerin nasıl dolduracakları ile ilgili bir bilgi eklenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlamadan önce Sinop Üniversitesi Etik Kurulu'na başvurulmuş ve etik onay (2021/35) alınmıştır. TC. Sağlık Bakanlığından da gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlere oluşturulan soru formunun ilk bölümünde katılımın gönüllülük esasına dayandığı, bilgilerinin gizli tutulacağı ve araştırma sonunda elde edilen verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ifade edilmiştir. Çevrimiçi tabanlı soru formunun ilk kısmında araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve etmiyorum şeklinde iki seçenek oluşturulmuştur. Bu yöntemle katılımcıların aydınlatılmış onamları alınmıştır. Çalışmanın tüm aşamalarında Helsinki Bildirgesi'ndeki (2018) etik ilkelere uyulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Çalışmanın sosyodemografik verileri sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma olarak ifade edilmiştir. Normal dağılım göstermeyenler için en düşük - en yüksek ve ortanca değerleri verilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Spearman Rho Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan okul yaş dönemi çocuğu olan ebeveynlerin koronavirüs anksiyete ölçeğinden aldıkları puanların tanıtıcı özelliklere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Okul Yaş Dönemi Çocuğu Olan Ebeveynlerin Koronavirüs Anksiyete Ölçeğinden Aldıkları Puanların Tanıtıcı Özelliklere Göre Dağılımı (n=250)

Özellikler	n	%	Koronavirüs Anksiyete Ölçeği		
			Ortanca (min-max)	Test İstatistiği	p
Yaş(yıl)($\bar{X} \pm SS$) 35.95 \pm 6.56 (min:22-max:57)			35(22-57)	r=0.52	0.411
Çocuk Sayısı ($\bar{X} \pm SS$) 2.24 \pm 1.13 (min- max = 1-7)			2(1-7)	r=0.54	0.391
Cinsiyet					
Kadın	201	60.6	6(5-18)	U=4206	0.104
Erkek	49	39.4	6(5-15)		
Medeni Durum					
Evli	243	97.2	6(5-18)	U=767	0.649
Bekâr	7	2.8	6(5-15)		
Eğitim Durumu					
İlkokul	44	17.6	7(5-15) ^b	KW=9.944	0.019*
Ortaokul	23	9.2	7(5-14) ^{ab}		
Lise	70	28.0	6(5-18) ^{ab}		
Üniversite ve Üzeri	113	45.2	6(5-17) ^a		
Çalışma Durumu					
Çalışan	110	44.0	6(5-17)	U=7534.5	0.764
Çalışmayan	140	56.0	6(5-18)		
Aile Tipi					
Çekirdek Aile	226	90.4	6(5-18)	U=2606	0.746
Geniş Aile	24	9.6	6(5-14)		

r: Spearman Rho Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı, U: Mann-Whitney U Testi, KW: Kruskal Wallis Testi

*p<0,05

Ortak olmayan harfler arasında fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Araştırma kapsamındaki ebeveynlerin yaş ortalaması 35.95 \pm 6.56(22-57) ve çocuk sayısı ortalaması 2.24 \pm 1.13(1-7)’tür. Ebeveynlerin %60.6’sı (n=201) kadın, %97.2’si (n=49) evlidir. Ebeveynlerin %45.2’si (n=113) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip, %44’ü çalışan, %90.4’ü çekirdek aile yapısına sahiptir. Ebeveynlerin eğitim durumunun koronavirüs anksiyetelerini etkilediği, ilkökul eğitimi olan ebeveynlerin daha yüksek koronavirüs anksiyetesine sahip olduğu ve eğitim düzeyi arttıkça anksiyete düzeyinin azaldığı sonucu bulunmuştur (p<0.05) (Tablo 1).

Yaş, çocuk sayısı, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu ve aile tipinin ebeveynin koronavirüs anksiyetesini etkilemediği bulunmuştur (p>0.05) (Tablo 1). Araştırmaya katılan ebeveynlerin okul yaş dönemi çocuklarının eğitim düzeyi ve ebeveynlerin koronavirüs anksiyete ölçeğinden aldıkları puanların okul yaş dönemi çocuklarının kronik hastalık varlığına göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin Okul Yaş Dönemi Çocuklarının Eğitim Düzeyi ve Ebeveynlerin Koronavirüs Anksiyete Ölçeğinden Aldıkları Puanların Okul Yaş Dönemi Çocuklarının Kronik Hastalık Varlığına Göre Dağılımı

Özellikler	n	%			
Okul Yaş Dönemi Çocukların Eğitim Düzeyi* (n=302)					
İlkokul	174	57.6			
Ortaokul	128	42.4			
Koronavirüs Anksiyete Ölçeği					
	n	%	Ortanca (min-max)	Test İstatistiği	p
Ebeveynlerin Okul Yaş Dönemi Çocuklarında Kronik Hastalık Varlığı (n=250)					
Olan	23	9.2	7(5-14)	U=2329	0.381
Olmayan	227	90.8	6(5-18)		

U: Mann-Whitney U Testi

*: Birden fazla cevap işaretlenmiştir.

Ebeveynlerin %57.6'sı (n=174) ilkokul düzeyinde eğitim alan çocuğa, %42.4'ü (n=128) de ortaokul düzeyinde eğitim alan çocuğa sahiptir. Okul yaş döneminde kronik hastalığa sahip çocuğu olan ebeveynler ile koronavirüs anksiyetesi arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır (p>0.05) (Tablo 2). Pandemi sürecinde ebeveynlerin okul yaş dönemi çocuklarının sağlığını korumaya yönelik dikkat etme durumlarının dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Pandemi Sürecinde Ebeveynlerin Okul Yaş Dönemi Çocuklarının Sağlığını Korumaya Yönelik Dikkat Etme Durumlarının Dağılımı (n=250)

Özellikler	Dikkat Eden		Dikkat Etmeyen	
	n	%	n	%
Beslenme Durumu	217	86.8	33	13.2
Fiziksel Aktivite Durumu	113	45.2	137	54.8
Sosyal İzolasyon	211	84.4	39	15.6
Davranışsal Bağımlılık Gelişmemesi Durumu	104	41.6	146	58.4
Endişe ve Kaygısını Giderme Durumu	166	66.4	84	33.6
Çocuğun Öğretmeniyle/Akranlarıyla/Akrabalarıyla İletişiminin Devamı	153	61.2	97	38.8

Okul yaş dönemi çocuklarının; beslenme durumuna dikkat eden ebeveyn oranı %86.8 (n=217), fiziksel aktivite durumuna dikkat eden ebeveyn oranı %45.2 (n=113), sosyal izolasyonuna dikkat eden ebeveyn oranı %84.4 (n=211), çocuğunda davranışsal bağımlılık gelişmeme durumuna dikkat eden ebeveyn oranı %41.6 (n=104), endişe ve kaygısını gideren ebeveyn oranı %66.4 (n=166), öğretmeni, akranları ve akrabalarıyla iletişiminin devam etmesini sağlayan ebeveyn oranı ise %61.2'dir (n=153) (Tablo 3). Ebeveynlerin koronavirüs anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlarla çocuklarının sağlığı ile ilgili düşüncelerine yönelik bulguların karşılaştırılması Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Koronavirüs Anksiyete Ölçeğinden Aldıkları Puanlarla Çocuklarının Sağlığı ile İlgili Düşüncelerine Yönelik Bulguların Karşılaştırılması (n=250)

Özellikler	n	%	Koronavirüs Anksiyete Ölçeği		
			Ortanca (min-max)	Test İstatistiği	p
Pandemi Sürecinde Çocuk İle İlgilenen Başka Birinin Olması Durumu					
Var	73	%29.2	6(5-15)	KW=0.418	0.811
Kısmen var	62	%24.8	6(5-18)		
Yok	115	%46	6(5-17)		
Pandemi Sürecinde Ebeveynin Çocuğu İle İlgilenirken Zorluk Yaşama Durumu					
Yaşayan	90	36.0	7(5-18) ^b	KW=8.017	0.018*
Kısmen Yaşayan	126	50.4	6(5-17) ^a		
Yaşamayan	34	13.6	6(5-14) ^a		
Ebeveyne Göre Pandemi Sürecinde Çocuğun Uyku Düzeninin Bozulma Durumu					
Bozulan	113	45.2	7(5-18) ^b	KW=7.273	0.026*
Kısmen Bozulan	75	30.0	6(5-17) ^{ab}		
Bozulmayan	62	24.8	6(5-16) ^a		
Ebeveyne Göre Pandemi Sürecinde Çocuğun Gelişiminin Olumsuz Etkilenme Durumu					
Olumsuz Etkilenen	83	33.2	8(5-18) ^b	KW=24.187	0.000**
Kısmen Olumsuz Etkilenen	92	36.8	6(5-16) ^a		
Olumsuz Etkilenmeyen	75	30.0	6(5-15) ^a		
Ebeveyne Göre Pandemi Sürecinde Çocuğun Beslenme Düzeninin Bozulma Durumu					
Bozulan	69	27.6	7(5-18) ^b	KW=15.261	0.000**
Kısmen bozulan	103	41.2	6(5-17) ^{ab}		
Bozulmayan	78	31.2	6(5-15) ^a		
Ebeveyne Göre Pandemi Sürecinde Çocuğun Kaygısının Artma Durumu					
Artan	83	33.2	8(5-18) ^c	KW=23.072	0.000**
Kısmen artan	105	42.0	6(5-17) ^b		
Değişmeyen	62	24.8	5.5(5-15) ^a		
Ebeveyne Göre Pandemi Sürecinde Çocuğun Okul Dışı Etkinlikler Haricinde İnternette Zaman Geçirme Süresinin Artma Durumu					
Artan	156	62.4	6(5-18)	KW=0.479	0.787
Kısmen artan	66	26.4	6(5-17)		
Değişmeyen	28	11.2	6(5-15)		
Ebeveyne Göre Pandemi Sürecinde Çocukta Dijital Oyun Oynama Bağımlılığı Gelişme Durumu					
Gelişen	116	46.4	6(5-18)	KW=4.226	0.121
Kısmen Gelişen	72	28.8	7(5-17)		
Gelişmeyen	62	24.8	6(5-16)		

U: Mann-Whitney U Testi, KW: Kruskal Wallis Testi

*p<0,05; **p<0,001

Ortak olmayan harfler arasında fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Pandemi sürecinde çocuğu ile ilgilenirken zorluk yaşayan, çocuğunun uyku düzeni bozulan, çocuğun gelişimi olumsuz etkilenen, çocuğunun beslenme düzeni bozulan, çocuğunun kaygısı artan ebeveynlerin koronavirüs anksiyetelerinin daha yüksek olduğu, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu bulunmuştur (p<0.001)(p<0.05) (Tablo 4).

Pandemi sürecinde ebeveynin çocuğu ile ilgilenen başka birinin olması durumu, pandemi sürecinde çocuğun okul dışı etkinlikler haricinde internette zaman geçirme süresinin artma durumu ve pandemi sürecinde çocukta dijital oyun oynama bağımlılığı gelişme durumunun koronavirüs anksiyetesini etkilemediği bulunmuştur (p>0.05) (Tablo 4).

Ebeveynlerin çocuğunun sağlığına yönelik anksiyeteleri ile koronavirüs anksiyete puanının karşılaştırılması Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Çocuğunun Sağlığına Yönelik Anksiyeteleri ile Koronavirüs Anksiyete Puanının Karşılaştırılması (n=250)

Özellikler	$\bar{X} \pm SS$ (min – max)	Koronavirüs Anksiyete Ölçeği		
		Ortanca (min-max)	Test İstatistiği	p
Ebeveynlerin Çocuğunun Sağlığına Yönelik Anksiyeteleri	7.06±2.99(0-10)	8(0-10)	r=0.27	0.000*
		(min – max)	Cronbach's Alpha	
		7.51±3.10(0-20)	0.843	

r: Spearman Rho Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı

*p<0.001

Ebeveynlerin okul yaş dönemi çocuklarının sağlığına yönelik anksiyete düzeylerinin puan ortalaması 7.06±2.99 (0-10) çıkmış olup çocuklarının sağlığına yönelik anksiyetelerinin yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Koronavirüs anksiyete durumunun ebeveynlerin çocuğunun sağlığına yönelik anksiyetelerini etkilediği, ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri arttıkça çocuğunun sağlığına yönelik anksiyetelerinin arttığı ve aradaki ilişkinin pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur (p<0.001) (Tablo 5). Bu çalışmada ölçekten alınan toplam puan minimum 5, maximum 18'dir. Ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,843 bulunmuştur. Koronavirüs anksiyete ölçeği puan ortalaması 7.51±3.10 (0-20) çıkmış olup ebeveynlerin Covid-19 anksiyetelerinin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tartışma

Çalışmaya katılan ebeveynlerin; koronavirüs anksiyete ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 7.51±3.10(0-20) olup ebeveynlerin düşük düzeyde koronavirüs anksiyetesi yaşadığı, okul yaş dönemi çocuklarının sağlığına yönelik anksiyete düzeylerinin puan ortalaması 7.06±2.99 (0-10) olup anksiyetelerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada pandemi sürecinde ebeveynlerin okul yaş dönemi çocuklarının fiziksel aktivite durumuna ve davranışsal bağımlılık gelişmemesi durumuna dikkat etmedikleri sonucu elde edilmiştir. McCormack ve arkadaşları (2021)'nin yaptığı çalışmada anksiyetesi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarını daha az parka götürdükleri ve çocuklarında daha fazla bilgisayar kullanımının olduğu sonucu bulunmuştur. 22 Moore ve arkadaşları (2020)'nin yaptığı çalışmada çocukların daha az aktif oldukları, daha fazla eğlence amaçlı ekran içerikli faaliyetlerde buldukları görülmüştür.²³ Xiang ve arkadaşları (2020), çocuk ve adölesanlarla yaptıkları çalışmada da fiziksel aktivitenin önemli ölçüde azaldığı, ekran izleme süresinin önemli ölçüde arttığı sonucu bulunmuştur. 24 Pandemi eğitimi sürecinin evden çevrimiçi olarak devam etmek zorunda kalması ve teknolojiyi zaman geçirme amacıyla kullanma isteği, bu rutinleri kalıcı bir davranışa dönüştürme talebini oluşturabilir. Ebeveynlerin bu konuya dikkat edememesi, bu konunun gözden kaçması çocukların fiziksel ve psikolojik sağlığını etkileyebilir ve bu durum çocuklarda teknoloji bağımlılığını tetikleyen bir unsur olarak da düşünülebilir.

Bu çalışmada eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin koronavirüs anksiyetesi daha yüksek bulunmuştur. Öztürk ve arkadaşları (2021)'nin yaptıkları çalışmada da daha düşük eğitim düzeyine sahip olan ebeveynlerin Covid-19 salgınına bağlı kaygı düzeyleri yüksek elde edilmiştir.²⁵ Pandemi evden çevrimiçi eğitimi beraberinde getirmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça bilgiye erişimleri artacağından ve anksiyeteleri de bu doğrultuda azalacağından dolayı eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin koronavirüs anksiyete düzeyleri daha yüksek çıkmış olabilir.

Bu çalışmada pandemi sürecinde çocuğu ile ilgilenirken zorluk yaşayan ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek bulunmuştur. Başaran ve Aksoy (2020)'un yaptığı nitel çalışmada uzaktan eğitim sürecine ilişkin sorunların ifade edildiği alt kategoride çocukları ilkökula giden ebeveynlerin, çocuklarının uzaktan eğitim programlarını takip etmekte zorlandıkları sonucu bulunmuştur.² Özyürek ve Çetinkaya (2021) da çalışmalarında ebeveynlerin kısmen çocuklarının taleplerinden bunaldıkları, çocuklarına kural koyma ve çoğunlukla sorumluluklarını yaptırmakta zorlandıkları sonucunu bulmuşlardır.²⁶ Pandemi süreci sosyal

izolasyon nedeni ile ebeveynlerin ve çocukların evde olduğu bir düzen meydana getirmiş, çocuklar için okul, ebeveynler için ise iş süreci evden devam etmiştir. Bu süreçte tüm yaşam evden devam ettiği için hem çocuk bakımı hem de yaşamsal süreçlerin devamı ebeveynlere ek yükler getirmiş olabilir. Bu doğrultuda da çocukları ile ilgilenirken zorluk yaşayan ebeveynler ek yüklerin getirdiği zorluklar ile birlikte daha fazla koronavirüs anksiyetesi yaşamış olabilir.

Bu çalışmada çocuğunun gelişiminin olumsuz etkilendiğini söyleyen ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek çıkmıştır. Başaran ve Aksoy (2020)'un aktardığına göre, Cluver ve arkadaşları (2020) pandemi sürecinde ebeveynlerin çocuk kaynaklı streslerinin arttığını belirtmişlerdir.^{2,27} Pandemi süreci ile çocukların beslenme, fiziksel aktivite, uyku ve sosyalleşme durumları etkilendiği için ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek çıkmış olabilir.

Bu çalışmada çocuğunun uyku düzeninin bozulduğunu belirten ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek çıkmıştır. Bruni ve arkadaşları (2021)'nin yaptığı çalışmada pandemi sürecinde çocuklarda uyku bozukluklarının geliştiği sonucu elde edilmiştir.¹⁵ Kim ve arkadaşları (2021)'nin ilkököl dönemi çocuğu olan ebeveynler ile yaptıkları çalışmada pandemi sürecinde ebeveynlerin subjektif stres indekslerinin çocuklarının uyku sorunları ile, çocukların uyku sorunlarının da tablet ve akıllı telefon süresi ile ilgili olduğu sonucu bulunmuştur.²⁸ Altena ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan derlemede de pandemi sürecinin neden olduğu anksiyete gibi olumsuz duyguların uyku bozukluğuna sebep olduğu sonucu ifade edilmiştir.²⁹ Pandemi sürecinde uyku düzeni bozulan çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimi olumsuz etkilenebileceğinden ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek çıkmış olabilir.

Bu çalışmada çocuğunun beslenme düzeninin bozulduğunu belirten ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek bulunmuştur. Pietrobelli ve arkadaşları (2020)'nin yaptığı çalışmada pandemi sürecinde çocuklarda sağlıksız gıda tüketiminin önemli ölçüde arttığı sonucu bulunmuştur.³⁰ Öztürk ve arkadaşları (2021)'nin çalışmasında da Covid-19'un çocuklarının yeme düzenlerini etkilediği sonucu bulunmuştur.²⁵ Beslenme bozukluğu ile çocukların bağışıklık sistemi etkilenebileceğinden ve bu durumda çocuklarda çeşitli sağlık sorunları oluşturabileceğinden ebeveynlerin koronavirüs anksiyetesi daha yüksek çıkmış olabilir.

Bu çalışmada çocuğunun kaygı düzeyinin arttığını belirten ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek bulunmuştur. Duan ve arkadaşları (2020) yaptığı çalışmada Covid-19 pandemisinin çocuklar üzerinde önemli bir psikososyal etkisi olduğu sonucu bulunmuştur.³¹ Okatan ve Tagay (2021) da çalışmasında ilkököl dönemindeki çocuklar ve ebeveynlerinin pandemi dönemi ile ilgili kaygı yaşadıkları sonucunu bulmuşlardır.³² Pandemi sürecinde çocuklarının kaygısı artan ebeveynler, çocuklarının psikolojik sağlığı için endişelenebileceklerinden ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek çıkmış olabilir. Aynı zamanda bu çalışmada ebeveynlerin çocuklarının sağlığına yönelik anksiyeteleri yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerde yüksek çıkan anksiyete seviyesi de çocuklardaki kaygıyı artırmış olabilir.

Bu araştırmada koronavirüs anksiyeteleri artan ebeveynlerin çocuklarının sağlıklarına yönelik anksiyetelerinin de arttığı sonucu bulunmuştur. Yeasmin ve arkadaşları (2020)'nin aktardığına göre de Covid-19 pandemisinin çocukların ruh sağlığı üzerindeki etkisi ilköğretim çağında çocuğu olan ebeveynlerin %60'ında endişe yaratmaktadır.³³ Koronavirüsün ciddi bir hastalık olmasından ve ebeveynlerin çocuklarının bu hastalığa yakalanabileceklerini düşünmelerinden dolayı ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri daha yüksek çıkmış olabilir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın temel sınırlılıklarından biri okul yaş dönemi çocuğu olan ebeveynlere ulaşılmamasıdır. Okul yaş dönemi çocuğu olmayan ebeveynler çalışmaya alınmamıştır. Aynı zamanda temel sınırlılıklardan biri de okul yaş dönemi çocuğu olan ebeveynlere mobil ağ sistemi ile ulaşılmamasıdır. Bu sistemi kullanamayan veya teknik sorun yaşayan ebeveynler çalışmaya dâhil edilememiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada ebeveynlerin; koronavirüs anksiyete seviyesi düşük, çocuğunun sağlığına yönelik anksiyete seviyeleri yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerin koronavirüs anksiyeteleri arttıkça çocuğunun sağlığına yönelik anksiyeteleri artmaktadır. İlkokul eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin, pandemi sürecinde; çocuğu ile ilgilenirken zorluk yaşayan, çocuğunun uyku düzeni bozulan, çocuğunun gelişimi olumsuz etkilenen, çocuğunun beslenme düzeni bozulan, çocuğunun kaygısı artan ebeveynlerin koronavirüs anksiyete seviyesi daha yüksek bulunmuştur.

Çocuklarının sağlığı için anksiyete yaşayan ebeveynlerin aile içi rutinlerinin korunması sağlanmalı ve çocuğun gelişimi hemşireler tarafından takip edilmelidir. Ebeveynlere uygun psikolojik müdahale stratejileri uygulanmalı, başatme stratejileri öğretilmeli ve multidisipliner çalışan halk sağlığı ve çocuk sağlığı hemşireleri diğer disiplin üyeleri ile iletişime geçmelidir. Başta eğitim düzeyi düşük olan ebeveynler olmak üzere ebeveynlerin koronavirüse yönelik anksiyetelerini azaltıcı eğitimler düzenlenmelidir. Çocuklarda pandeminin psikolojik etkilerini azaltmak için ebeveynlere rehber kitapçık hazırlanmalı ve evde bakım hemşireleri aileler ile bu rehberi paylaşmalıdır. Özellikle ebeveynlerin çocukları ile kaliteli zaman geçirecekleri ev içi etkinlikler konusunda farkındalık çalışmalarının da yapılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

1. Russell, BS, Hutchison M., Tambling R, Tomkunas, AJ, ve Horton, AL. Initial challenges of caregiving during covid-19: caregiver burden, mental health, and the parent–child relationship. *Child Psychiatry and Human Development* 2020;51(5), 671-682.
2. Başaran M, Aksoy AB. Anne-babaların korona-virüs (covid-19) salgını sürecinde aile yaşantılarına ilişkin görüşleri. *Journal of International Social Research* 2020;13(71): 668–678.
3. Savi-Çakar F, Uzun K. Covid-19 pandemi sürecinin ergenlerin ve ebeveynlerinin yaşamına yansımaları: ebeveyn bakış açısından bir değerlendirme. *Pearson Journal of Social Sciences and Humanities* 2021 Issn: 2717-7386. DOI Number: <https://dx.doi.org/10.46872/pj.261>, Erişim tarihi: 10.11.2021
4. Erol M, Erol A. Koronavirüs pandemisi sürecinde ebeveynleri gözünden ilkökul öğrencileri. *Milli Eğitim Dergisi* 2020;49(1), 529-551.
5. Araújo LAD, Veloso CF, Souza MDC, Azevedo JMCD. Tarro. The potential impact of the covid-19 pandemic on child growth and development: a systematic review. *Journal De Pediatria* 2021;97, 369-377.
6. Günlü A, Asıcı E, Çetinkaya M. Türkiye’de covid-19 salgınının ikinci evresinde ebeveynlerde depresyon, anksiyete, stres ve travma sonrası stres bozukluğunun incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi* 2021;4(1), 94-124.
7. Demirbaş NK, ve Koçak SS. 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin bakış açısıyla covid-19 salgın sürecinin değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 2019;7(6), 328-349.
8. Biçer BK, İlhan MN. Covid-19’un çocukların sağlığı üzerine etkisi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2020;103-111.
9. Ercan S, Arman AR, İnal Emiroğlu, N, Öztop DB ve Yalçın Ö. (2020). Türkiye çocuk ve genç psikiyatrisi derneği covid-19 (korona) virüs salgını sırasında aile, çocuk ve ergenlere yönelik psikososyal ve ruhsal destek rehberi. Ankara üniversitesi. Erişim Adresi: <https://www.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/cogepdercovid19rehberi30mart2020.pdf.pdf> Erişim Tarihi: 10.12.2021
10. Gökçaya F. Altıncı sınıf öğrencilerininin sınav kaygısı ile annelerin sürekli kaygısı ve bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişki. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi* 2019;2(9), 621-634.
11. Gönener D, Pek H. Okul yaş dönemi çocuğu olan ebeveynlerin hastalık ve hastaneye yatma durumunda' ebeveynlerin endişe kaynakları ölçeği' nin geliştirilmesi ve çocukların endişe kaynakları ile etkileşimi. *Gaziantep Medical Journal*, 2009;15(1), 31-40.
12. Lee SJ, Ward KP, Changg OD, Downing KM. Parenting Activities and The Transition To Home-Based Education During The Covid-19 Pandemic. *Children and Youth Services Review* 2021;122:1055-1085.
13. Kadan G. Aysu B, Aral N. Covid 19 sürecinde çocuklar: gelişimsel ihtiyaçlar ve öneriler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2020;11(2), 360-379.
14. De Miranda DM, da Silva Athanasio B, de Sena Oliveira AC, Silva ACS. How is covid-19 pandemic impacting mental health of children and adolescents?. *International Journal of Disaster Risk Reduction* 2020;51:1-10.
15. Bruni O, Malorgio E, Doria M, Finotti E, Spruyt K, Melegari MG et al. Changes in sleep patterns and disturbances in children and adolescents in Italy during the covid-19 outbreak, *Sleep Medicine* 2021;1-9.
16. Dunton, GF, Do, B, ve Wang, SD. Early effects of the covid-19 pandemic on physical activity and sedentary behavior in children living in the us. *Bmc Public Health* 2020;20(1), 1-13.
17. Jiao WY, Wang LN, Liu J, Fang SF, Jiao FY, Pettoello-Mantovani M et al. Behavioral and emotional disorders in children during the covid-19 epidemic. *The Journal of Pediatrics*, 1-4, doi: 10.1016/j.jpeds.2020.03.013
18. Akoğlu G, Karaaslan, BT. Covid-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2020;5(2), 99-103.
19. Hoşgör H, Dörttepe ZÜ, Sağcan H. Acil sağlık hizmetleri çalışanlarında covid-19 anksiyetesi ve mesleki performans ilişkisinin tanımlayıcı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 2020;7(3), 865-886.
20. Lee SA. Coronavirus anxiety scale: a briefmental health screener for covid-19 related anxiety. *Death Studies* 2020;44(7),393-401.
21. Biçer İ, Çakmak C, Demir H, Kurt ME. 'Koronavirüs anksiyete ölçeği kısa formu: türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması'.

Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences 25 (2020);216-225.

22. McCormack GR, Doyle-Baker PK, Petersen JA, Ghoneim D. Parent anxiety and perceptions of their child's physical activity and sedentary behaviour during the covid-19 pandemic in Canada. *Preventive Medicine Reports* 2020;20, 101275.
23. Moore SA, Faulkner G, Rhodes RE, Brussoni M, Chulak-Bozzer T, Ferguson LJ, et al. Impact of the covid-19 virus outbreak on movement and play behaviours of canadian children and youth: a national survey. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 2020;17(1), 1-11.
24. Xiang M, Zhang Z, Kuwahara K. Impact of covid-19 pandemic on children and adolescents' lifestyle behavior larger than expected. *Progress in Cardiovascular Diseases* 2020;63(4), 531.
25. Öztürk, Y, Özyurt, G, Görmez, V, Aslankaya ZD, Baykara, HB, Ekinci, Ö. Covid-19 salgının çocukların yeme düzeni ve ebeveynlerin kaygı düzeyi üzerindeki etkileri: çok merkezli bir çalışma, *Turkish Journal Child Adolescent Mental Health* 2021;28(1), 14-8.
26. Özyürek A, Çetinkaya A. Covid-19 pandemi döneminde aile ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin incelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2021;18(1), 96-106.
27. Cluver L, Lachman JM, Sherr L, et al. Parenting in a time of covid-19. *Lancet* 2020;395:e64, doi:10.1016/S0140-6736(20)30736-4.
28. Kim SJ, Lee S, Han H, Jung J, Yang SJ, Shin Y. Parental mental health and children's behaviors and media usage during covid-19-related school closures. *Journal of Korean Medical Science* 2021;36(25).
29. Altena E, Baglioni C, Espie, CA, Ellis J, Gavriloff D, Holzinger et al. Dealing with sleep problems during home confinement due to the covid-19 outbreak: practical recommendations from a task force of the european cbt-i academy. *Journal of Sleep Research.*, 2020 <https://doi.org/10.1111/jsr.13052C>. Erişim Tarihi: 15.11.2021
30. Pietrobelli A, Pecoraro L, Ferruzzi A, Heo M, Faith M, Zoller T., et al. Effects of covid-19 lockdown on lifestyle behaviors in children with obesity living in verona, italy: a longitudinal study. *Obesity* 2020;28(8), 1382-1385.
31. Duan L, Shao X, Wang Y, Huang Y, Miao J, Yang X et al. An investigation of mental health status of children and adolescents in china during the outbreak of covid-19, *Journal of Affective Disorders*, 2020;275, 112-118.
32. Okatan Ö, Tagay Ö. İlkokul velilerinin görüşlerine göre covid-19 pandemisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2021;17(2), 309-328.
33. Yeasmin S, Banik R, Hossain S, Hossain MN, Mahumud R, Salma N et al. Impact of covid-19 pandemic on the mental health of children in bangladesh: a cross-sectional study. *Children and Youth Services Review*, 2020;117, 105277.